

aut recipere. Qui sane in jugo diaboli trahendo non infimi sunt: sibi ipsis enim imponunt onus grave perturbationis et damnorum emergentium. Sive enim vulnerent sive vulnerentur, sive occidant, sive occidantur, annon sibi nocebunt? Quam stulti forent illi milites, qui volentes duello certare, id a suo duce nequaquam obtinerent nisi hac lege, ut qui alterum occideret, et ipse occideretur? Atqui hoc norunt iracundi, sibi videlicet sive lædant sive lædantur parem imminere cladem. Quemadmodum ergo Judæi male perierunt et acerbissime puniti sunt in excidio Jerosolymitano ob Christi necem: sic etiam iracundi supplicium sibi afferunt. Eleazarus ille, cum subter elephantem ingressus esset et gladium in ventrem ejus adegisset, bestiam quidem prostravit, sed ipse etiam victor a corruente bestia oppressus est, I. Macch. c. VI. simili pugna decertant elephas et draco pari utriusque exitio. Draco in elephantem insilit et sanguinem ejus ebibit, demum elephas exsanguis concidit et draconem inebriatum opprimit ac commoritur, ut refert Plin. lib. VIII. c. XII. Ita evenit etiam Judæis: occiderunt illi Christum et sanguinem ejus suserunt, cum clamarent: *Sanguis ejus super nos et super filios nostros*, Matth. XXVII. itaque venit super eos, quando videlicet post triginta octo annos in obsidione miserrime obruti et exterminati sunt. Id ipsum evenit iracundis et gladiatoribus: vel enim occidunt, et tunc ipsi quoque ad necem queruntur, vel sauciant tantum et pœnæ obnoxii sunt, habentque insuper hostem perpetuum, conscientiam item postmodum inquietam et seram penitentiam, vindictam Dei sibi imminentem, etc.

VI. Clamat per gulosos: *Venite sumamus vinum et impleamur ebrietate, et erit sicut hodie, sic et cras et multo amplius*. Sic clamat apud Isaiam, cap. LVI. Ad quam vocem plurimi sane his diebus maxime diaboli jugo se subiciunt. Sed quam grave est hoc jugum, nonne sibi ipsis pœnas afferunt ebriosi? Et nonne magna pœna foret, si quis quoties inebriari deberet? Quid quod aliqui ita assuescunt ebrietati et intemperantiæ, ut semper sitiant, quia scilicet hepar inflammatum habent? Annon isti mancipia ventris sunt.

Multum vero decipiuntur in eo, dum sibi promittunt diutinam vitam, dicentes: *Erit sicut hodie, sic et cras, et multo amplius*. Ipsi enim sibi præcipient vitam, et merentur ut præcipient eis Deus. Unde dicit Job, c. XXI. *Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad infernum descendunt*. Alius enim in ebrietate per scalam cadit et extinguitur: *In puncto ad infernum descendit*: alius confoditur: *In puncto, etc.* alius mane in lecto mortuus repe-

ritur: *In puncto, etc.* alius apoplexia tangitur: *In puncto, etc.* Etsi tale quid vel uni tantum ex nobis eventurum sciremus, nonne omnes metuere deberemus?

VII. Clamat per otiosos: *Venite et mittamus sortes*. Sic dicebant nautæ periclitantes in mari, Jon. I. idem otiosi dicunt bacchanaliorum maxime tempore. Cum enim honestas alias recreationes, multo magis vero laborem fastidiant, ludos et aleas proferunt. Et si quidem ludus esset moderatus, utcumque tolerari posset. Sed nimis excedit limites, et fere ita luditur ut non tam recreatio, quam amaritudo in ludo percipiatur. Ut enim in charta lusoria quatuor sunt figurae, ita et lusorum quatuor mala sunt. Primum est, perpetuus perdendi metus, quia et perpetuum periculum, designatur per folia, quæ in arbore semper tremunt. Sic enim dum pecunia est sub alea, semper trepidat lusor; ita ut quandoque lusores postquam omnes facultates suas et uxores perdiderunt, vitam sibi eripiant. Secundum, insatiabilis ludi cupiditas, ita ut nec cibum capere, nec somnum queant, interdum designatur per cordis figuras, quia scilicet lusus consuetor cor mentemque occupat, et eo interdum abripit, ut tota ejus familia pessum eat. Tertium, infamia et dedecus, siquidem male sonat, sive dicaris magnam summam lucratus esse, sive perdidisse, utrobique temeritatis convinceris et levitatis, uti multis accidit: et hoc per nolas, stultorum insignia designatur. Est enim ingens stultitia, quod quis pecuniam multo labore partam unius aleæ jactui credat, aut folio chartaceo. Et nonne magna stultitia eorum est, qui postquam sua perdidierint, solent ipsas chartas dentibus lacerare; quanto rectius sibi ipsis iracerentur, qui chartas non abjecerunt. Quartum, inopia, quæ plerumque comitatur aut sequitur lusores, designatur per glandes, quæ sunt porcorum cibus; nimirum tunc cum prodigo filio eo rediguntur ut glandes tandem et porcorum siliquis comedere cogantur: tametsi vero lucreris, parum id tibi proderit, quia caret Dei benedictione tale lucrum.

Cæterum super hæc omnia, gravissimum superest jugum, obligatio videlicet reddendæ rationis coram Deo.

Ad extremum igitur Christus a diaboli jugo nos evocaturus, clamat: *Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos*: clamat mundus: Ego deficio: clamat caro: Ego inficio: clamat diabolus: Ego interficio: clamat Christus: Ego reficio. Quem malumus audire: et certe nisi nunc audiamus dicentem et vocantem: *Venite ad me omnes*; et *Tollite jugum meum super vos*: non audiemus ibi dicentem: *Venite benedicti Patris*

mei. Itaque: *Venite exultemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro, præoccupemus faciem ejus in confessione*.

CONCIO IV.

JUGUM QUADRAGESIMALE ACCEPTANDUM.

I. Jejunium quadragesimæ. — II. Modestia et honesta major. — III. Penitentia. — IV. Majus studium audiendi verbum Dei. — V. Fuga peccatorum major. — VI. S. communicio paschalis.

THEMA.

Tollite jugum meum super vos, et discite a me. Matth. XI.

Faustus fuit hic dies apostoli Matthiæ Carolo V. imperatori laudatissimo, quoniam eo die natus est, eo Gallorum regem devicit captivumque fecit in memorabili pugna apud Ticinum Insubriæ urbem, eo denique Augustale diadema de manu pontificis Romani Bononiæ suscepit, Maiol. tom. I. canic. coll. IV. Unde gloriabatur optimus princeps, quod hoc die non solum vitam, sed et sortem imperii, felicitatis et victoriarum accepisset. Nobis etiam, auditores, faustum illum diem non immerito reputamus quia nimirum plerumque in capite quadragesimæ solet nobis occurrere, eamque nuntiare. Quid autem est quadragesima, nisi tempus in quo secundum animam renascimur per penitentiam? Quid nisi tempus et occasio plurimarum victoriarum, quas de mundo, carne, dæmone possumus reportare? Quid nisi tempus gloriæ in quo, si unquam alias, suave Christi jugum veluti coronam imperialem (*quia servire Deo regnare est*) capiti nostro imponimus? Sed video, auditores, multos esse, qui diei hujus felicitatem dictam parum apprehendant, quia hoc jugum timent. Ideo pondus hoc nonnihil alleviavimus.

I. Jugum primum est jejunium quadragesimale. Et hoc quam leve! Quam suffultum? Præcipitur abstinencia a carnibus: quantum id est? Numquid in solo carnis esu vivit homo? Quomodo enim ante diluvium per annos 1600. vixerunt homines et quidem usque ad 900. annos, qui tamen carne et vino abstinerunt juxta communiorum pp. et dd. sententiam? Et quomodo extra jejunia multi nullo negotio carnibus abstinent, imo esum earum tandem fastidiunt, et alios cibos preferunt? Quomodo villani, cum vix quater in anno carnes edant, interim tamen robusti sunt et longævi? Sed nimirum recte dixit Habacuc, c. I. *Homines esse velut pisces maris*. Nam uti pisces qui in nassa sunt egressum querunt, et qui extra

ingressum: ita nos in vitium nitimur, et cum licet edere carnes, fastidimus; et cum non licet, desideramus. Unde hæc persuasio, nisi ab illo, qui vitium arborem suasit Evæ, quasi cæteris meliorem et salubriorem, cum esset omnibus pestilentior? Quis non dicat levissimum fuisse præceptum, ut abstineret Adam ab unica illa arbore, cæteris omnibus concessis, similiter quis audeat dicere grave hoc esse jugum aut præceptum, solis carnibus abstinere ad tempus, cæteris omnibus cibis permissis.

Deinde, præcipitur jejunium, id est, unica in die refectio. Et quid hoc difficile? Nonne sat superque suffulcit hoc jugum Ecclesia? Permittit collatiunculam vespertinam, non interdicat potum, anticipavit nonnihil refectionem, non culpato paulo liberaliorem refectionem, excipit a jejunio dies dominicos, excipit juniores usque ad annum vigesimum primum completum, excipit senes viribus destitutos, excipit pauperes qui non habent, quod sufficiat vel refectio, excipit eos qui duriore occupantur labore, excipit infirmos, feminas gravidas et lactantes, denique, si quis probabili motu ratione impotentem se existimat ad jejunia juxta rigorem ecclesiasticum, facile acceptat ejus excusationem, qua tamen in re confessarius aut vir prudens consulendus; quia universim cum gravi alicujus damno neminem intendit obligare. Quid blandissima mater nostra facere nobis amplius poterat? Considerate exemplum Christi et videte, utrum æquum sit Christo jejunare, nos ventri indulgere? *Discite a me*, inquit. Nescimusne quid evenerit populo Hebræo, quando Moyse in monte jejunante quadraginta diebus ipse dedit manducare et bibere, et surrexit ludere? Exod. XXXII. Et cur jejunavit Christus, nonne propter nos solummodo. Sanctissimus ipse erat, non indigebat hac medicina: sed propter nos eam sibi applicavit, ut nos adhiberemus. Si medicus videns ægrum abhorrere a cauterio sibi necessario candens ferrum arriperet, et sana licet in carne sua ustionem prior faceret, solum ea causa, ut persuaderet ægro ustionem illi necessariam: nonne qui ulcus habet, ferrum e manu medici rapere deberet et ulceri suo infigere? Vel saltem cauterium libenter accipere? Præunte rege Ninive ad jejunium et penitentiam, facile subsecuta est tota civitas, tametsi id sua causa faceret rex: cur ergo non sequamur Christum jejunantem propter nos? Demum viderit unusquisque, ne si ad modicum tempus ejusmodi cupidine renuat privari, in æternum ea privetur? Quo modo legimus comminatum aliquando Deum Hebræis, si noluerunt dare terræ sabbatum anni septimi, fore ut ea ejectis et in captivitatem duc-

tis Hebræis perpetuo sabbatizet, Levit. XXIX. *Tunc placebunt, inquit, terræ sabbata sua et requiescet in sabbatis sollicitudinis suæ, eo quod non requieverit in sabbatis vestris.* Veniet tempus cum præ omnibus cibis desipiet nobis caro in morbo nimirum, et quid, si tibi cum epulone aliquando æternum abstinendum sit, Ven. Beda scribit, l. V. hist. Angl. c. III. Drithelmum Anglum, postquam mortuus vidisset inferni et purgatorii penas intolerandas, postmodum vitæ restitutum, incredibili austeritate corpus suum vexasse, jejuniis præsertim, et in fluminibus gelu concretis orasse Dicentibus vero fratribus: *Mirum frater Drithelme, quod tantam frigoris asperitatem ulla ratione tolerare præuales,* respondebat ille: *Frigidiora ego vidi.* Et cum dicerent: *Mirum quod tam austeram tenere continentiam velis,* respondebat ille: *Austeriora ego vidi.* Sic usque ad mortem affixit se. Quare merito dixit S. Chrysost. in II. ad Thess. II. *Si terribile aliquid videris, cogita gehennam et illud deridebis.*

II. Est modestia, quies et morum honestas major, abstinencia a nugis et vanitatibus sæculi. Tametsi vero hæc modestia decet Christianos omni tempore (utpote, qui apostolo teste ad Rom. XIII. non amplius in tenebris ignorantiae et impietatis, sed in luce evangelii ambulant, adeoque: *Sicuti in die honeste ambulare debent*) maxime tamen hoc tempore, quo Christi passionem recolimus, eidemque ad nos venturo in eucharistia obviamus. Genesis XXIV. legimus Rebeccam, cum a longe vidisset Isaac dominum et sponsum suum, descendisse mox de camelo et pallio se operuisse, ut sic debita cum honestate obviaret domino suo. Ita facere nos nunc decet, si prius ante et per bacchanalia absque honestatis pallio immodeste, superbe et petulanter incessimus, nunc in terram descendamus et Christo decenter obviamus. Nobis dictum existimemus id apostoli, ad Phil. III. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus enim prope est.* Neque hoc jugum grave esse cuiquam debet; quoniam Christi passi memoria honestatem et gravitatem istam exigit. Qui parentem luget, graviore mores induit, non adit nuptias aut choreas, non induit vestes multicolores, etc. Nos autem hoc tempore lugemus parentem nostrum opimum et maximum Christum: *Musica in luctu importuna narratio,* ait Eccles. c. XXII. Nunc autem totus orbis christianus luget, ideo altaria lugubri amictu nunc cernuntur. Et quomodo os rideat aut cachinnetur, manus gesticulentur, pedes saltent, capite afflicto et languente?

III. Pœnitentia, quæ non tam jugum est, quam jugi depositio, peccatorum videlicet, de quibus

queritur S. David: *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravatæ sunt super me.* Quis autem bajulus non gaudet cum eo appropinquat, ubi onus deponendum est? Et licet hoc onus non deponatur absque molestia ea tamen levis est. Quemadmodum virga Moysis abjecta in terram serpens apparuit terruitque Moyses; resumpta vero virga fuit et nihil terroris habuit, Exod. II. ita et pœnitentia a longe quidem visa et cogitata, serpens quidam terribilis putatur: sed arrepta, non nisi virga est eaque admodum salutaris ad excutiendam conscientiam nostram a pulvere et sordibus peccatorum. Unde apostolus ad Hebr. XII. *Omnis disciplina, inquit, in præsentem quidem videtur non esse gaudii sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet justitiæ.*

Quod si cui grave hoc jugum videtur, meminerit alterius longe gravioris, quod in gehenna expectat impenitentes. Audiatur S. Bern. in Psalm. XC. « Si jugum, inquit pœnitentiæ suave non creditis in seipso, vel hoc non ignoratis, quia suavissimum est, comparatione illius, de quo dicitur: *Ite in ignem æternum.* » Zachar. XII. ait Dominus: *Assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi Decorem, et alteram vocavi Funiculum.* Virga decor, pœnitentia est, quia decorem et gloriam affert: virga vero, quæ funiculus seu flagellum dicitur, gehennam denotat, quia ad internecionem cædit et ligat in perpetuum. Elige tibi nunc, quam vis.

« Sed forte est aliquis, qui dicat, inquit S. Aug. ser. LVII. de tempore: Ego in malicia positus suum; uxorem habeo, et ideo pœnitentiam agere quomodo possum? Quasi nos, quando pœnitentiam suademus, hoc dicamus, ut unusquisque magis sibi capillos studeat auferre, et non peccata dimittere; et vestimenta potius evellat quam mores. Qui hac dissimulatione decipere se magis quam excusare conatur, attendat, quia regem David nec honor regni, nec dignitas vestimenti ad pœnitentiam agendam potuit impedire. » Hæc August.

IV. Majus studium audiendi verbum Dei, orandi, legendi, aliorumque piorum operum. Qua de re audiamus Augustinum, in capite jejunii quadragesimæ, serm. LVII. de tempore: « Sicut tempore messium vel vindemiarum: unde caro nostra possit sustentari, colligitur, ita in diebus quadragesimæ, quasi in spiritali vindemiarum vel messium tempore, unde anima nostra in æternum possit vivere, congregetur. Quia sicut negligens quisque si opportuno tempore nihil collegerit, per totum anni spatium fametur: ita qui hoc tempore, spirituale triti-

cum et cœleste mustum, jejunando, legendo, orando in horreis animæ suæ providere et congregare neglexerit, in æternum durissimam sitim et crudelem inopiam sustinebit. » Hæc August. ex quo discimus quadragesimam tempus esse spiritualis messis; unde initio quadragesimæ canit Ecclesia in epistola: *Eccenunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* Idcirco quadragesima crebriores undique conciones habentur, quas qui contempserint ac neglexerint, viderint ne gravius sibi jugum accersant, et aliquando eo deveniant, quando non erit tempus metendi amplius: et quando nec ipsi a Deo audiantur, qui verbum ejus audire noluerint. Refert Herodotus, l. I. Cyrum, cum Iones pacis condiciones, quas prius repudiarent, ab eo reposerent, dixisse eis apologum tificinis, qui ad alliciendos pisces tibia cecinerat, sed cum nihil proficeret, sugenam in mare misit multosque ea conclusos ad terram traxit, quos cum palpitantes videret: *Temperate,* ait, *jam e saltationibus, qui me canente saltare nolueritis.* Hunc in modum Deus tempore quadragesimæ per suos predicatores quasi tibia nobis canit, ut nos ad se pelliceat: sed si illos audire nolumus, trahet aliquando et obruet nos sægena mortis, et fortasse tunc nos audiet palpitantes et inducias petentes. Certe S. August. ser. LVII. de tempore ait: « Pœnitentia quæ ab infirmo petitur, infirma est: pœnitentia quæ a moriente tantum petitur, timeo ne ipsa moriatur. » Quid mirum si jam non audiantur, qui prius audire noluerunt? Luc. VII. ait Dominus: *Cantavimus vobis tibis, et non saltatis, lamentavimus et non plorastis.* Clamant undique nunc concionatores et frangunt sibi caput, ut in rete Christi pertrahant mundi hujus pisces. *Ecce nunc tempus acceptabile, nunc tempus acceptandi pacis condiciones, quas per illos offert Deus.* Sed si eas repudient homines, et saltare ad has tibias nolunt, forsitan aliquando saltare cum volent et agere pœnitentiam non poterunt.

V. Fuga peccatorum impensior. « Quid enim prodest, ait S. Aug. ser. I. dom. I. quadragesimæ, vacuare corpus ab escis, et animam replere peccatis? Quid enim prodest, pallidum esse jejuniis, si odio et invidia livescas? Quid enim prodest abstinere a carnibus ad edendum creatis, et malignis obtreptionibus fratrum membra lacerare? Quid prodest, si abstinemus ab his, quæ aliquando licent et faciamus illa, quæ nunquam licent? » Sic August. Unde Isai. c. LVIII. queritur Dominus, quod in jejuniis nostris inveniantur voluntas nostra, additque: *Nonne est hoc magis jejunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, dissolve fasciculos deprimentes, etc.* id est,

usuras et iniquos contractus. Spiritualiter, peccata quælibet veluti vincula ligant hominem, et quasi fasciculi deprimunt: et quid magnum hic a nobis petitur? Non utique ut oculos nobis eruamus, sed ut ab illicitis aspectibus eos coerceamus: non ut aures et linguam abscindamus, sed ne eas detractionibus occupemus, nugis, locis, blasphemis, etc. non ut manus reseceamus, sed ne ad furta et rapinas extendamus: non ut ventrem exhauriamus, sed ne obruamus: non ut nos præcipitemus, sed ne in peccata gravia saltem præcipites ruamus?

VI. S. communio ad finem quadragesimæ, quæ non video quid oneris habeat, nisi vocemus onus præparationem illam, quæ adhibetur ab ituris ad nuptias vel convivia magnatum. Quis enim hoc jugum vocaret, si ad mensam principis quotannis vocaretur, ita tamen ut decenter vestitus accederet? Qui non magno studio et alacritate ad illum diem se adornaret? Quis non gauderet eo adventante? Atque ut rem clarius intelligas, ponamus invitatum te esse a rege ad mensam. Tunc primo te excusares ex humilitate, quod indignum te diceres regio convivio: deinde, si rursum per nuntium seriissime vocareris, tum obedientem te fore et pariturum jus sui regis, diceres: tertio, hora adventante, vestem tuam mundares scopis, postmodum cum desiderio regiorum ciborum accederes: deinde, videns regem tibi obviam ire, et descendere per omnes palatii scalas, cum summa demissione ei occurreres, manum osculareris, et regis humilitatem atque humanitatem extollereres. Ad mensam collocatus, maxima cum reverentia, timore et modestia ibi certe sederes: inter refectionem mirareris epularum splendorem et præstantiam: refectus et mensa surgens, expectares regium mandatum, offeres illi omnia tua servitia, et cum maxima gratiarum actione recederes, semperque ei devotus maneres, etc. Sane hoc tu non jugum sed gratiam existimares. Nihil aliud a te Christus petit in communionem. Ergo primo, vocatus ad communionem dic cum Miphiboseth vocato ad mensam Davidis: *Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?* II. Reg. XIX. secundo, vocatus cum Deipara: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum:* tertio, purga vestem animæ tuæ et dic cum Davide: *Exercitabar et scopebam spiritum meum:* quarto, adveniente hora rursum cum Davide: *Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi in domum Domini ibimus:* et cum S. Maria de Oignies: *Ibimus in Sancta sanctorum dulcissima clementia:* et quid sunt sanctorum? Quinto, cum vides obviantem tibi Christum et per tot cælorum scalas ad te descendentem, dic cum

Joanne Baptista: *Tu venis ad me?* Ego ad te habeo venire. In ipsa sumptione, verecundus et venerabilis esto. Postea lauda Deum cum Daniele: *Recordatus es mei Deus et non dereliquisti diligentes te*, Dan. XIV. et cum S. Paulo eremita ad Antonium dicente: *Eia frater, Dominus nobis prandium misit, vere pius, vere misericors*: denique, offer illa servitia tua cum Davide: *O Domine quia ego servus tuus, etc.*

Predicta quadragesimæ juga qui adhuc gravia existimat, cogitet inter alia mercedis immensitatem, ferentibus decretam. Quid non tolerat agricola spe messis semel in anno colligendæ? Ergo si nunc per quadragesimam aremus, occemus, seminemus, erit aliquando tempus cum etiam metemus. Experiemur imprimis hujus jugi suavitatem in articulo mortis. Tunc audiemus illam Christi vocem: *Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.*

CONCIO V.

COMMENDATUR MANSUETUDO ET HUMILITAS.

I. A natura. — II. A sui pulchritudine — III. A sui necessitate. — IV. A suis fructibus. — V. Ab exemplo Christi.

THEMA.

Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.
Matth. XI.

Magna esse debet cognatio inter has virtutes mansuetudinem et humilitatem; siquidem in sacerdotibus sæpius copulantur, imprimis a Christo Domino in hodierno evangelio: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde*: deinde, a Sancto Paulo ad Ephes. IV. *Digne ambuletis*, inquit, *vocatione, qua vocati estis cum omni humilitate et mansuetudine*: denique, apud S. Petr. ep. 1. c. V. pro eodem sumi videntur. Ubi enim nos legimus: *Omnes invicem humilitatem insinuate*, Syrus vertit: *Circumamicti estote mansuetudine animi, unus erga alium*. Nimirum sicut pater et filius, mater et filia, unum quodammodo sunt et pro eodem sumi possunt: ita mansuetudo et humilitas, quia mansuetudo filia est humilitatis. Quisquis enim humilis est, mansuete cum omnibus agit et loquitur: sicut e contra, qui asper et iracundus est, superbum se esse prodit. Sed et inter utramque virtutem certamen esse videtur de præcellentia. Etenim Christus in sermonis contextu præponit mansuetudinem humilitati: apostolus e contra humilitatem mansuetudini. Ex quo colligere licet tantam esse utriusque præstan-

tiam, ut neutra alteri cedat. Utramque ergo inspiciamus et discamus.

I. Commendatur homini a natura humilitas quidem, quia homo et factus et dictus est ab humo: natus præterea ad innumeras miseras, omnibusque vivit expositus, plus quam ulla animalia; mansuetudo vero, quia fere solus inter animalia sine armis nascitur: alia enim animalia cornibus, alia unguibus, alia dentibus, alia calibus, alia rostris, alia veneno, alia pedum vel pennarum pernicitate instructa sunt. Homo nullo horum armatus est. Voluit ergo Deus ut his omnibus abstineret, nisi urgente necessitate aliunde paratis armis cogereetur se munire. Proinde homines mansuetudine destituti, non tam homines quam feræ sunt.

II. A sui pulchritudine, humilitas quidem ut omnibus grata, ita superbia exosa est. Quam Deo placeat humilitas, ex eo recte colligunt aliqui, quod Cant. VII. sponsa, postquam cap. V. laudasset sponsum et incepisset ab eo, quod in ipso summum ac præcipuum erat, caput videlicet divinitatis ejus, ipsa vicissim ab eo laudari cepit de pedibus: *Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, filia principis*. Quare sicut sponsæ nihil ita placuit in sponso caput divinitatis: ita sponso præ aliis omnibus in sponsa placere pedes humilitatis. Unde aiebat S. Ludovicus episcopus Tolosanus: *Nihil tam gratum Deo, quam si vitæ merito magna humilitate simus infirmi; cum tanto quis Deo sit pretiosior, quanto propter eum sibi est vilior*. Cum humilibus ludit Deus sicut lusit Joseph cum Benjamin, Genes. XLIV. quem initio quasi furem premere ac vincire se velle simulavit; postea vero totum hoc joco factum ostendit, eumque amplexans cæteris fratribus prætulit: ita Deus humiles contemni, affligi, vexari sinit; sed si hoc patienter et humiliter ferant, blandietur eis, ac tanto magis exaltabit eos, quanto magis fuerint depressi. Nec minor est laus et pulchritudo mansuetudinis. De ea enim Ecclesiasticus, cap. III. scribit: *Fili in mansuetudine opera tua perface, et super gloriam hominum diligeris*. Hinc ea virtus in Moyse adeo commendatur, Num. XI. ut pro ipso Deus se opposuerit ejus inimicis. S. Chrysostomus. XXXIII. ait: *Tantum est mansuetudinis robur, ut sola hæc virtus sufficiat se colentem diligenter ineffabilibus laudibus afferre, imo omni hominum genere præferre*. » Certe Saul ex eo solo prædixit ac prævidit regem ore Davidem, quod vidisset in eo regis spiritus, id est, clementes, cum sibi ab eo parsum esset, I. Reg. XXIV. Unde ea potissimum virtus prædicatur in Davide, Psalm. CXXXI. *Memento Domine David et omnis mansuetudinis ejus*. Mansuetudo ergo virtus est. Nec im-

merito, qui enim semetipsum regere et hostem ferocissimum, iracundiam, edomare potest, dignus est imperio. Cui non videatur fortissimus, qui feram edomare potest omnium truculentissimam? Talis non est ursus, non leo, aper, tigris aut lupo, sed iracundia, quandoquidem huic cessere Alexander Magnus, Hercules et plerique alii illarum domitores.

III. A sui necessitate. Humilitatis necessitas inde patet, quod ea virtus sit fundamentum totius doctrinæ evangelicæ, de quo Augustinus. hom. XX. de verbis Domini ait: *« Magnus esse vis? A minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis? De fundamento prius cogita humilitatis, etc. »* Cui congruit illa Chrysostomus. sententia, orat. de hum. animi, tom. V. *« Si decies millena sursum extruas, ut elemosynam, ut precationem, ut jejunium, ut omnem virtutem: nisi hanc prius fundamenti vice jeceris, omnia abs te frustra superstruuntur: nihil esse enim in nostris recte factis, quod sine ea stare possit, etc. »* Purpura piscis ascendit ad regium ornamentum; ea tamen potius quæri in imo pelago debet; ubi solum invenitur, teste Pierio XVII. hierogl.

Magna enim necessitas est mansuetudinis. Ipsa enim velut antemurale in castro animæ, lapides, et ictus verborum asperorum, contumeliarum, detractionum, injuriarum, leniter excipiens et frustrans, hominemque a læsione servans. Vasa vitrea nisi in feno vel re alia molli involvantur, facillime franguntur, cum alio deportantur. Similiter et animus levi injuria tactus vel commotus, cito per iram frangitur, nisi mansuetudine minuatur.

IV. A suis fructibus quam plurimis. Humilitas primo, gratiam Dei sibi conciliat et de cælo cælestia bona attrahit. Sicut enim pluvia et flumina in valles defluunt: sic gratia Dei in humilem animam depluit et descendit. Hinc Isaias, cap. XL. cum jussisset parari viam Domino, mox clamare jussus est: *Omnis caro fenum*: docens humilitatem esse sui contemptum esse complanationem viæ Domini ad nos tendentis. Dum enim, (ait ibi Sanchez,) humilis in se omnia videt aut videre se putat vacua atque profunda, id efficit, ut Deus, qui ut in naturalium, sic etiam in spiritualium rerum universo nihil patitur esse vacuum, id compleat, quod vacuum in se deprehendit submissa cogitatio.

Secundo, evadit laqueos diaboli; patet id ex historia S. Antonii, qui cum vidisset aerem et mundum plenum laqueis, quibus capiebantur animæ in altum evolantes, ideoque ingemisceret, dicens: *Domine quis evadet hosce laqueos?* audivit:

Humilitas. Hæc enim sub laqueis dimittendo se elabatur: dum se terram, pulverem et nihil reputat. Mirari aliquis posset, quomodo parvi maris pisces a grandibus illis cetis non omnes devorentur, cum in mari nequaquam ea latibula haberi possint, quæ habent animalcula terrestria, ne a feris potentioribus exterminentur. Porro piscibus illis succurrit natura, ut scribit auctor incognitus in illud Ps. CIII. *Draco iste quem formasti ad illudendum ei*. « Cetus, inquit, piscis est magnus corpore, multo egens cibo, unde insequitur alios pisces, ut eos devoret: qui videntes eum, fugiunt naturali instinctu versus littus maris, ubi cetus ipsos vorare non potest propter paucitatem aquæ: imo ipsos insequens impingit in terram et non valens ibi natere, occiditur a piscatoribus, et sic ab aliis piscibus ei illuditur. » Hunc in modum dæmonem nos non modo evadere, verum et ridere possimus, si per humilitatem confugiamus ad terram et littus, id est, si cogitemus finem nostrum, quod terra et in terram ituri, adeoque nihil simus.

Tertio, servat et custodit virtutes alias, sicut cortex arborem. Superbia velut locusta corticem illum depascit et arborem morti exponit. Unde de locustarum grege scribit Joel, c. I. *Ficum meam decorticavit*. Spiritualiter S. Greg. I. VIII. mor. c. L. ait: *« Ficum Dei gens ista (dæmonum) decorticat, quia seductam mentem in favoris appetitum rapiens, quo hanc ad ostentationem pertrahit, tegmen, quo vestitur, ei humilitatis tollit eamque nudans expoliat, etc. »* Denique, ut cætera præteream: *« Tota christianæ sapientiæ doctrina, inquit S. Leo, serm. VII. de epiph. non in abundantia verbi, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis et gloriæ, sed in vera et voluntaria humilitate consistit. »*

Mansuetudo primo, lenit iram Dei et facile impetrat quod vult. Hinc enim dicitur Soph. I. *Quærite Dominum omnes mansueti terræ*. Qualis fuit Moyses, qui, si quis unquam potuit iram Dei placare, propter suam mansuetudinem. Ad hæc: *« Hebræorum tradit historia, inquit S. Dionysius, ep. VIII. ad Demoph. Mosen eximiam mansuetudinis merito divina amicitia et familiaritate dignatum: ac si quando ipsum divino aspectu excidisse commemorat; non id ei priusquam a mansuetudine defecerit, contigisse describit. Erat enim mansuetus valde, etc. »* Et infra: *« Noverat enim oportere eum qui Deo bono familiariter jungitur, quam maxime conari et pro viribus simillimum fieri. »*

Secundo, lenit etiam iram proximi. Est enim instar valli urbem munitis, quod ictus et globos tormentorum molliter excipit et frustratur